

1. SKOP DAN LIPUTAN

Penerbitan ini menggunakan data daripada Banci Ekonomi 2023 (tahun rujukan 2022). Banci mengumpul maklumat daripada pertubuhan berdaftar dalam sektor Pertanian, Perlombongan & pengkuarian, Pembuatan, Pembinaan dan Perkhidmatan. Klasifikasi industri merujuk kepada Piawaian Klasifikasi Industri Malaysia (MSIC) 2008 Versi 1.0 yang selaras dengan *International Standard Industrial Classification of All Economic Activities* (ISIC), Rev. 4, *United Nations*. Liputan bagi keseluruhan sektor merangkumi 1,174 kategori industri seperti yang ditunjukkan pada Jadual 1.

Jadual 1: Bilangan industri mengikut sektor

Sektor	Bilangan industri
Pertanian*	142
Perlombongan & pengkuarian	56
Pembuatan	259
Pembinaan	72
Perkhidmatan	645
Jumlah	1,174

Nota*: Usahawan dalam sektor Pertanian yang hanya berdaftar dengan agensi-agensi kerajaan yang berkaitan bagi maksud menerima bantuan TIDAK diliputi kecuali pengusaha kelapa sawit

2. SUMBER RANGKA STATISTIK

Sumber utama rangka statistik pertubuhan adalah daripada *Malaysia Statistical Business Register* (MSBR). MSBR adalah senarai pertubuhan/ perusahaan yang beroperasi di Malaysia yang merangkumi Daftar Syarikat (ROC), Daftar Perniagaan (ROB) dan Perkongsian Liabiliti Terhad (LLP) yang berdaftar dengan Suruhanjaya Syarikat Malaysia (SSM) serta pertubuhan yang berdaftar dengan pihak berkuasa tempatan (PBT) dan badan profesional. Senarai di MSBR dikemaskini secara berkala berdasarkan survei dan bancian yang dijalankan oleh Jabatan Perangkaan Malaysia (DOSM) dan sumber data pentadbiran daripada pelbagai agensi. Sumber utama data pentadbiran adalah daripada SSM.

Selain itu, DOSM juga bekerjasama untuk mendapatkan maklumat terkini daripada agensi lain seperti Kumpulan Wang Simpanan Pekerja (KWSP), Jabatan Kastam Diraja Malaysia, Lembaga Hasil Dalam Negeri (LHDN), Pertubuhan Keselamatan Sosial (PERKESO), PBT dan badan profesional. Rangka dikemaskini untuk mengambil kira pertubuhan baru dan sebarang perubahan yang berlaku kepada pertubuhan tersebut seperti tutup, tidak beroperasi, perubahan jenis aktiviti dan lokasi/ alamat pos untuk memastikan maklumat yang terdapat dalam rangka adalah yang paling terkini.

3. JENIS AKTIVITI PERNIAGAAN

Jenis aktiviti perniagaan merujuk kepada aktiviti utama dan sekunder. Aktiviti utama merujuk kepada aktiviti yang mana pertubuhan menumpukan sebahagian besar sumbernya atau memberi sumbangan besar dari segi pendapatan. Aktiviti sekunder didefinisikan sebagai aktiviti sampingan kepada aktiviti utama. Klasifikasi industri bagi pertubuhan adalah berasaskan kepada aktiviti utama dan mengikut Piawaian Klasifikasi Industri Malaysia (MSIC) 2008 Versi 1.0 yang diselaraskan dengan *International Standard Industrial Classification of All Economic Activities* (ISIC), Rev. 4, United Nations dan pengubahsuaian mengikut keperluan tempatan.

4. KONSEP DAN DEFINISI

Industri tersebut dikategorikan kepada lima (5) sektor utama iaitu Pertanian, Perlombongan & pengkuarian, Pembuatan, Pembinaan dan Perkhidmatan. Definisi sektor adalah seperti berikut:

4.1 Pertanian

Pertanian merangkumi aktiviti penanaman, pemeliharaan dan penternakan haiwan dan pengeluaran produk haiwan, penebangan kayu balak dan tanaman lain serta perikanan tangkapan dan akuakultur termasuk penggunaan sumber semulajadi tumbuh-tumbuhan dan haiwan. Terdapat empat subsektor; tanaman, ternakan, perhutanan & pembalakan dan perikanan.

4.1.1 Tanaman merujuk kepada penanaman dan pengeluaran produk tanaman termasuk pertanian organik. Tanaman juga meliputi penanaman tanaman tidak kekal dan kekal merangkumi penanaman tumbuh-tumbuhan untuk tujuan pengeluaran benih;

4.1.2 Ternakan merujuk kepada binatang atau unggas yang dipelihara untuk tujuan komersil dan pembiakbakaan. Pengeluaran ternakan termasuk penternakan (ladang) dan pembiakan semua haiwan serta pengeluaran daripada hasil ternakan seperti telur, susu, madu dan sebagainya;

4.1.3 Perhutanan dan pembalakan termasuk pengeluaran kayu balak untuk industri berasaskan kayu, meliputi pengestrakan dan pengumpulan produk hutan bukan kayu yang tumbuh liar. Selain pengeluaran kayu balak, aktiviti perhutanan yang menghasilkan produk melalui proses minima seperti kayu api, kayu arang, raja kayu dan kayu balak yang digunakan dalam bentuk yang belum diproses. Aktiviti ini boleh dijalankan dalam hutan asli dan ladang hutan. Ia juga termasuk sebahagian daripada aktiviti operasi perhutanan berdasarkan bayaran atau secara kontrak; dan

4.1.4 **Perikanan** termasuk perikanan tangkapan dan akuakultur meliputi penggunaan sumber perikanan daripada laut, air payau atau air tawar dengan tujuan menangkap dan mengumpul ikan, krustasia, moluska dan organisma & produk laut lain. Akuakultur ialah proses pengeluaran yang melibatkan pengkulturan (termasuk tuaian) organisma akuatik menggunakan teknik yang direka bentuk untuk meningkatkan pengeluaran organisma tersebut melebihi kapasiti persekitaran semulajadi.

4.2 **Perlombongan & pengkuarian**

Perlombongan & pengkuarian termasuk pengekstrakan mineral yang terjadi secara semulajadi seperti pepejal (batu arang dan bijih), cecair (petroleum) atau gas (gas asli). Pengekstrakan boleh dijalankan melalui pelbagai kaedah seperti perlombongan bawah tanah atau dedah, pengoperasian telaga, perlombongan dasar laut dan lain-lain. Walau bagaimanapun, subsektor perlombongan mineral & pengkuarian tidak diliputi dalam penerbitan ini.

4.3 **Pembuatan**

Perubahan fizikal atau kimia ke atas bahan atau komponen menjadi produk baru sama ada kerja itu dilakukan oleh jentera pacuan kuasa atau yang dijalankan dengan tangan, sama ada dilaksanakan di kilang atau di rumah pekerja dan sama ada barang keluaran dijual secara borong atau runcit.

Pengelasan lapan (8) subsektor mengikut 24 bahagian adalah seperti berikut:

Bahagian	Keterangan
Produk makanan	
10	Minyak dan lemak daripada sayuran & haiwan dan pemprosesan makanan
Makanan dan produk tembakau	
11	Pembuatan minuman
12	Pembuatan produk tembakau
Produk tekstil, pakaian dan kulit	
13	Pembuatan tekstil
14	Pembuatan pakaian
15	Pembuatan produk kulit dan barangan berkaitan
Produk kayu, perabot, keluaran kertas dan percetakan	
16	Pembuatan kayu dan produk kayu dan gabus, kecuali perabot; Pembuatan bagi artikel jerami dan bahan-bahan anyaman
17	Pembuatan kertas dan produk kertas
18	Percetakan dan penerbitan semula media rakaman
31	Pembuatan perabot
Produk petroleum, kimia, getah dan plastik	
19	Pembuatan kok dan produk petroleum bertapi

20	Pembuatan kimia dan produk kimia
21	Pembuatan produk farmaseutikal asas, kimia perubatan dan botani
22	Pembuatan produk getah dan plastik
Produk mineral bukan logam, logam asas & produk logam yang direka	
23	Pembuatan produk galian bukan logam lain
24	Pembuatan logam asas
25	Pembuatan produk logam, kecuali mesin dan kelengkapan
Produk elektrik, elektronik dan optikal	
26	Pembuatan komputer, produk elektronik dan optikal
27	Pembuatan kelengkapan elektrik
28	Pembuatan jentera dan peralatan t.t.t.l.
Peralatan pengangkutan, pembuatan lain dan pembaikan	
29	Pembuatan kenderaan bermotor, treler dan semi treler
30	Pembuatan kelengkapan pengangkutan lain
32	Pembuatan lain
33	Pembaikan dan pemasangan mesin dan kelengkapan

4.4 Pembinaan

Pembinaan baru, pengubahsuaian, pembaikan dan perobohan. Pemasangan sebarang jenis jentera atau peralatan yang dipasang ketika pembinaan asal adalah diambil kira, demikian juga bagi pemasangan jentera atau peralatan selepas pembinaan asal tetapi memerlukan perubahan struktur bagi pemasangannya.

4.5 Perkhidmatan

Perkhidmatan berkaitan Bekalan elektrik, gas, wap dan pendinginan udara; Bekalan air; pembetulan, pengurusan sisa dan aktiviti pemulihan; Perdagangan borong dan runcit; Pengangkutan dan penyimpanan; Penginapan; Makanan dan minuman; Maklumat dan komunikasi; Kewangan; Hartanah; Profesional, saintifik dan teknikal; Pentadbiran dan khidmat sokongan; Pendidikan swasta; Kesihatan swasta dan kerja sosial; Kesenian, hiburan dan rekreasi; dan Perkhidmatan persendirian dan lain-lain aktiviti.

4.5.1 Bekalan elektrik, gas, wap dan pendingin udara adalah ditakrifkan sebagai aktiviti pembekalan tenaga elektrik, gas asli, wap, air panas dan seumpamanya melalui satu infrastruktur (rangkaian) tetap bagi talian, saluran utama dan paip. Dimensi rangkaian ini tidak dapat ditentukan; juga termasuk pengagihan elektrik, gas, wap, air panas dan seumpamanya di kawasan perindustrian atau bangunan tempat kediaman. Oleh itu, seksyen ini termasuk operasi utiliti elektrik dan gas yang menjana, mengawal dan mengagih tenaga elektrik atau gas. Juga termasuk bekalan wap dan pendinginan udara;

- 4.5.2 Bekalan air; pembetulan, pengurusan sisa dan aktiviti pemulihan meliputi aktiviti yang berkaitan dengan pengurusan sisa termasuk pungutan, perawatan & pelupusan seperti sisa terjadual, sisa pepejal & air sisa daripada perindustrian dan isi rumah, termasuk juga pemulihan bahan & tapak yang tercemar. Hasil sisa daripada proses perawatan boleh dilupus atau menjadi input kepada proses pengeluaran yang lain. Aktiviti yang berkaitan dengan perawatan dan bekalan air juga dimasukkan dalam sektor ini;
- 4.5.3 Perdagangan borong dan runcit merangkumi perdagangan borong dan perdagangan runcit, dan kenderaan bermotor;
- 4.5.4 Pengangkutan dan penyimpanan meliputi pertubuhan yang menyediakan perkhidmatan darat, pengangkutan muatan melalui jalan raya, pengangkutan darat lain, pengangkutan air, penggudangan & aktiviti sokongan seperti pengoperasian terminal, tempat letak kereta, pengoperasian lebuh raya, pengoperasian pelabuhan, pengendalian kargo/ pemunggahan, agensi perkapalan & penghantaran serta lain-lain aktiviti sokongan perkhidmatan pengangkutan;
- 4.5.5 Perkhidmatan penginapan merujuk kepada penyediaan tempat penginapan jangka pendek berbayar, sama ada dibuka kepada orang awam atau terhad kepada ahli sebuah pertubuhan tertentu. Ianya tidak termasuk penyewaan tempat tinggal berperabot jangka panjang yang dikelaskan dalam Hartanah;
- 4.5.6 Makanan dan minuman termasuk perkhidmatan makanan & minuman yang menyediakan hidangan atau minuman lengkap untuk penggunaan segera, sama ada di restoran tradisional, restoran layan diri atau bawa pulang, yang didirikan secara kekal atau sementara dengan atau tiada kemudahan tempat duduk;
- 4.5.7 Maklumat & komunikasi terdiri daripada aktiviti penerbitan, penerbitan wayang gambar, video & program televisyen, rakaman bunyi & penerbitan muzik, pemrograman & penyiaran, perkhidmatan telekomunikasi pengaturcaraan komputer, perundingan & aktiviti yang berkaitan dan perkhidmatan maklumat;
- 4.5.8 Kewangan adalah meliputi aktiviti perantaraan kewangan; aktiviti perkhidmatan kewangan lain dan aktiviti sokongan kepada perkhidmatan kewangan; aktiviti insurans/ takaful, insurans/ takaful semula dan tabungan pencen & hemat; dan aktiviti sokongan kepada insurans/ takaful dan tabungan pencen;

- 4.5.9 Hartanah termasuk tindakan seperti pemberi pajak, ejen dan/ atau broker di dalam satu atau lebih daripada yang berikut: penjualan atau pembelian hartanah, penyewaan hartanah, penyediaan perkhidmatan hartanah lain seperti penilaian hartanah, pengurusan hartanah atau bertindak sebagai ejen hartanah eskrow. Aktiviti dalam bahagian ini mungkin dijalankan di atas hartanah milikan sendiri atau pajakan dan mungkin berlaku atas dasar bayaran atau kontrak. Termasuk juga pembangunan struktur, berserta mengekalkan hak milik atau pajakan bagi struktur tersebut;
- 4.5.10 Profesional, saintifik & teknikal termasuk aktiviti professional khusus, saintifik & teknikal yang memerlukan tahap latihan yang tinggi dan menjadikan pengetahuan dan kemahiran khusus tersedia kepada pengguna. Aktiviti yang dijalankan termasuk aktiviti guaman & perakaunan, aktiviti ibu pejabat, aktiviti perundingan pengurusan, aktiviti arkitek & kejuruteraan, ujian & analisis teknikal, penyelidikan & pembangunan saintifik, pengiklanan & penyelidikan pasaran, profesional lain, aktiviti saintifik & teknikal dan veterinar;
- 4.5.11 Pentadbiran dan khidmat sokongan termasuk pelbagai aktiviti yang menyokong operasi am perniagaan meliputi aktiviti sewaan & pajakan, aktiviti pekerjaan, agensi pengembaraan, operator pelancongan & aktiviti perkhidmatan penempahan lain, aktiviti keselamatan & penyiasatan, aktiviti perkhidmatan bangunan & lanskap dan aktiviti pengurusan pejabat, sokongan pejabat & perniagaan lain;
- 4.5.12 Pendidikan swasta merujuk kepada pertubuhan yang berdaftar dengan Kementerian Pendidikan Malaysia dan Kementerian Pengajian Tinggi yang menyediakan perkhidmatan pelajaran akademik, pendidikan pra sekolah & pendidikan rendah, pendidikan menengah, pendidikan tinggi, pendidikan lain dan perkhidmatan sokongan lain;
- 4.5.13 Kesihatan swasta dan kerja sosial meliputi aktiviti hospital, aktiviti amalan perubatan & pergigian, aktiviti kesihatan dan kemanusiaan lain, aktiviti rumah penjagaan dan aktiviti kerja sosial tanpa penginapan;
- 4.5.14 Kesenian, hiburan & rekreasi termasuk pelbagai aktiviti bagi memenuhi minat orang awam dalam aktiviti kebudayaan, hiburan dan rekreasi meliputi persembahan secara langsung, operasi muzium, perjudian, sukan dan aktiviti rekreasi; dan

- 4.5.15 Perkhidmatan persendirian dan lain-lain aktiviti termasuk aktiviti keahlian organisasi, aktiviti organisasi keahlian perniagaan, majikan dan profesional, aktiviti kesatuan buruh, aktiviti keahlian organisasi lain, pembaikan komputer & barangan persendirian dan isi rumah dan aktiviti perkhidmatan seperti basuhan dan cucian kering tekstil dan produk berbulu; dandanan rambut dan penjagaan kecantikan lain; dan pengebumian dan aktiviti perkhidmatan lain.

5. TAHUN BANCİ

Tahun banci adalah merujuk kepada tahun pelaksanaan banci.

6. TAHUN RUJUKAN

Tahun rujukan bagi banci ini adalah tahun takwim 2022. Pertubuhan yang mempunyai tahun kewangan yang berbeza daripada tahun takwim diminta menyediakan laporan mengikut tahun perakaunan atau kewangan yang meliputi sekurang-kurangnya enam (6) bulan dalam tahun rujukan.

7. KAEDAH PENGUMPULAN

Bancian ini secara umumnya dijalankan dengan menggunakan tiga (3) kaedah pengumpulan data seperti berikut:

7.1 Kaedah atas talian melalui portal e-BE

Kaedah ini menyasarkan responden yang telah menggunakan kaedah ini bagi survei rutin terdahulu.

7.2 Kaedah kutipan data melalui e-mel, pos, faks dan telefon

Kaedah ini menyasarkan responden yang pernah terlibat dengan survei rutin terdahulu. Responden diberi tempoh satu bulan untuk melengkapkan dan mengembalikan borang soal selidik tersebut kepada DOSM.

7.3 Kaedah kutipan data secara bersemuka

Kerja luar operasi di lapangan dijalankan untuk mendapatkan maklum balas daripada pertubuhan yang belum memberi jawapan dari kedua-dua kaedah di atas dan kaedah ini menyasarkan pertubuhan yang tidak pernah terlibat dengan survei rutin DOSM.

8. UNIT PELAPOR

Unit pelapor bagi Banci Ekonomi 2023 adalah pertubuhan. Sesebuah pertubuhan secara ideal ditakrifkan sebagai “satu unit ekonomi yang bergiat di bawah satu hak milik atau penguasaan tunggal, iaitu di bawah satu entiti yang sah. Ia menjalankan satu jenis subsektor ekonomi utama di satu tempat/ lokasi fizikal”. Setiap pertubuhan diberikan klasifikasi industri berdasarkan aktiviti utamanya dan bukannya mengikut aktiviti syarikat induk.

Setiap cawangan daripada organisasi yang mempunyai beberapa cawangan di lokasi yang berbeza dari segi konsep dianggap sebagai pertubuhan yang berlainan. Pertubuhan berkenaan diminta memberikan penyata yang berasingan bagi setiap kegiatannya dari segi nilai. Walau bagaimanapun, dari segi praktikal akaun biasanya disediakan secara berpusat kerana kesukaran untuk memperoleh data yang berasingan bagi setiap unit atau cawangan, entiti atau “enterprise” ini akan dianggap sebagai satu unit pelapor dan dibenarkan mengemukakan soal selidik yang menggabungkan semua unit atau cawangannya.

9. TARAF SAH

Taraf sah sesebuah pertubuhan telah ditakrifkan seperti berikut:

9.1 Hak milik perseorangan

Merujuk kepada perniagaan yang dimiliki dan dijalankan oleh orang perseorangan semata-mata untuk mendapatkan keuntungan sendiri. Pemilik mempunyai hak mutlak atas segala urusan pertubuhannya.

9.2 Perkongsian

Merujuk kepada sekumpulan individu yang telah bersetuju mengikat kontrak dan menjalankan perniagaan dengan matlamat untuk memperoleh keuntungan. Perniagaan tersebut diuruskan oleh kesemua mereka atau salah seorang daripada mereka yang bertindak mewakili semua pihak. Perkongsian perniagaan ini hendaklah mengandungi sekurang-kurangnya dua orang ahli dan tidak melebihi had maksimum dua puluh orang.

9.3 Perkongsian liabiliti terhad

Merujuk kepada perniagaan entiti yang dikawal selia di bawah Akta Perkongsian Liabiliti Terhad 2012. Ia memberi perlindungan liabiliti terhad kepada rakan-rakan kongsinya sama seperti liabiliti terhad yang dinikmati oleh pemegang saham sesebuah syarikat. Ia juga memberi fleksibiliti peraturan perniagaan dalaman melalui pengaturan perkongsian yang serupa dengan sesebuah perkongsian konvensional; dan

9.4 Syarikat sendirian berhad

Merupakan syarikat persendirian yang ditubuhkan bagi tujuan menjalankan perniagaan dengan matlamat untuk mencari keuntungan. Saham dipegang secara tertutup oleh pemegang-pemegang saham yang mempunyai kawalan terhadap operasi syarikat.

Ciri-ciri:

- Dikawal di bawah Akta Syarikat 1965 dan merupakan entiti yang sah terpisah daripada pemilik;
- Dimiliki oleh 2 - 50 orang pemegang saham;
- Pemilik syarikat mempunyai liabiliti terhad;
- Pemegang saham yang memiliki 51 peratus atau lebih daripada jumlah saham syarikat berhak untuk mengawal syarikat tersebut. Saham syarikat boleh dijual beli tetapi tidak dilakukan di pasaran terbuka;
- Penjualan saham mesti dengan persetujuan pemegang saham yang lain;
- Tidak disenaraikan di Bursa Malaysia; dan
- Jangka hayat perniagaan adalah panjang dan boleh dikenali perkataan Sendirian Berhad (Sdn. Bhd.) pada akhir nama syarikat.

9.5 Syarikat awam berhad

Syarikat awam berhad merupakan perniagaan yang ditubuhkan dengan tanggungan berhad, oleh sekurang kurangnya dua orang untuk menjalankan perniagaan dengan tujuan untuk mencari keuntungan. Saham syarikat awam berhad ini dipegang secara terbuka dan bagi sesebuah syarikat yang disenaraikan di Bursa Malaysia, sahamnya boleh bertukar milik secara bebas;

Ciri-ciri:

- Dikawal di bawah Akta Syarikat 1965 dan merupakan entiti yang sah terpisah daripada pemilik;
- Dimiliki oleh pemegang-pemegang saham dan tiada had bagi pemilik saham berkenaan;
- Pengurusan dan kawalan syarikat adalah di bawah tanggungjawab Lembaga Pengarah yang dilantik oleh pemegang saham; dan
- Disenaraikan di Bursa Malaysia.

9.6 **Syarikat koperasi**

Koperasi adalah organisasi yang ditubuhkan untuk faedah bersama ahli dan didaftarkan di bawah Akta Koperasi 1993. Kumpulan wang yang ada adalah milik bersama untuk memenuhi keperluan ahli-ahlinya.

9.7 **Perbadangan awam**

Merupakan sebuah perbadanan yang ditubuhkan di bawah Akta Khas Parlimen atau Dewan Perundangan Negeri.

9.8 **Pertubuhan persendirian tidak mencari keuntungan**

Merujuk kepada syarikat tanpa saham yang ditubuhkan dengan tanggungan berhad. Kebanyakan syarikat ini terdiri daripada pertubuhan kebajikan, keagamaan, pendidikan, kesihatan, kebudayaan, rekreasi dan pertubuhan yang memberikan perkhidmatan sosial dan kemasyarakatan kepada isi rumah. Perkhidmatan diberikan secara percuma atau pada harga yang tidak melebihi kos perkhidmatan (subsidi). Sebarang keuntungan yang diperoleh dilabur semula ke dalam pertubuhan berkenaan.

10. **STRUKTUR HAK MILIK**

Hak milik sesebuah pertubuhan dikelaskan mengikut taraf residen pemilik/pemilik-pemilik modal berbayar yang terbesar (melebihi 50%) dan bukannya mengikut taraf kewarganegaraan mereka. Dalam kes di mana setiap pihak (Residen Malaysia dan Bukan Residen Malaysia) memegang bilangan saham yang sama banyak dalam perniagaan berkenaan, maka pertubuhan tersebut telah dikelaskan di bawah “Hak Milik Bersama”.

Residen Malaysia ialah individu, syarikat atau organisasi lain yang lazimnya terletak di Malaysia untuk jangka masa sekurang-kurangnya satu tahun. Cawangan dan anak syarikat asing yang didaftarkan/ diperbadankan di Malaysia adalah dianggap sebagai Residen Malaysia.

Bukan Residen Malaysia ialah individu, syarikat atau organisasi lain yang lazimnya terletak di negara selain Malaysia. Cawangan dan anak syarikat milik Residen Malaysia di luar negara juga dianggap sebagai Bukan Residen Malaysia.

11. **NILAI OUTPUT KASAR**

- 11.1 Pemilik yang bekerja dan pekerja keluarga tidak bergaji Nilai output kasar Pertanian (tanaman, ternakan, perhutanan dan pembalakan, dan perikanan) dikirakan daripada item-item berikut:

Jualan daripada hasil Pertanian

+	Stok hasil pertanian (akhir)
+	Barangan dalam proses dan stok barangan siap (pembuatan sendiri) (akhir).
+	Jualan daripada hasil pertanian.
+	Pendapatan daripada kerja pertanian yang dibuat untuk pihak lain.
+	Pendapatan daripada hasil pertanian yang diproses.
+	Nilai jualan daripada barangan/ bahan/ produk berkaitan pertanian yang dibeli untuk dijual semula tanpa proses selanjutnya.
+	Pendapatan lain yang berkaitan dengan pertanian.
+	Pendapatan daripada pertanian lain.
+	Kawasan perhutanan dikontrakkan kepada kontraktor (Perhutanan dan pembalakan sahaja).
+	Royalti, hakcipta, pelesenan dan yuran francais.
+	Pendapatan sewa diterima
+	Pendapatan daripada agro pelancongan (Tanaman/ Ternakan/ Perikanan).
+	Nilai jualan barangan/ bahan bukan pertanian yang dibeli untuk dijual semula tanpa melalui proses selanjutnya.
+	Semua pendapatan lain: Output.
+	Perbelanjaan penyelidikan dan pembangunan: Dalaman.
-	Pendapatan daripada sewa: Tanah.
-	Stok hasil pertanian (awal).
-	Barangan dalam proses dan stok barangan siap (pembuatan sendiri) (awal).
-	Kos barangan/ bahan/ produk berkaitan dengan aktiviti pertanian yang dibeli untuk dijual semula tanpa melalui proses selanjutnya.
-	Kos barangan/ bahan/ yang dijual (barangan/ bahan bukan pertanian) yang dibeli untuk dijual semula tanpa melalui proses selanjutnya.

11.2 Nilai output kasar Pembuatan ditakrifkan dengan memasukkan elemen berikut:

Nilai jualan mineral/ produk kuari/ produk pembuatan dan nilai kerja pembinaan:

+	Nilai barangan yang dijual dalam keadaan yang sama seperti dibeli
-	Kos barangan yang dijual dalam keadaan yang sama seperti yang dibeli
+	Perbelanjaan modal ke atas binaan sendiri
+	Pendapatan daripada perkhidmatan perindustrian yang diberikan kepada pihak lain
+	Pendapatan daripada kerja perindustrian yang dilaksanakan
+	Penerimaan bayaran daripada skrap, tenaga elektrik, produk sisa, dll. yang dijual kepada orang lain
+	Komisen dan pembrokeran yang diterima
+	Semua nilai output lain (seperti penerimaan perkhidmatan bukan perindustrian, misalnya bayaran pengurusan, sewa harta, dll.)
+	Stok akhir barangan siap
-	Stok awal barangan siap

+	Stok akhir barangan sedang diproses
-	Stok awal barangan sedang diproses
+	Perbelanjaan penyelidikan dan pembangunan (Dalam)

11.3 Nilai output kasar Perkhidmatan ditakrifkan dengan memasukkan perkara berikut:

+	Nilai jualan barangan yang dibeli untuk dijual semua
+	Perkhidmatan pengurusan
+	Komisen dan pembrokeran yang diterima
+	Yuran yang diterima daripada keahlian
+	Pendapatan daripada sewa yang diterima kecuali tanah
+	Pendapatan operasi lain
+	Cukai perkhidmatan dan caj perkhidmatan
-	Nilai barang yang dibeli untuk dijual semula dalam keadaan sama seperti dibeli
+	Stok akhir
-	Stok awal
+	Perbelanjaan penyelidikan dan pembangunan (Dalam)

12. NILAI INPUT PERANTARAAN

12.1 Nilai input perantaraan Pertanian (tanaman, ternakan, perhutanan dan pembalakan dan perikanan) ditakrifkan dengan memasukkan unsur berikut:

Kos bahan langsung yang digunakan dalam aktiviti Pertanian

+	Jumlah bayaran ke atas kerja-kerja pertanian yang dibuat oleh pihak lain
+	Kos biji/ benih tanaman jangka pendek/ anak ternakan bukan baka
+	Perbelanjaan untuk aktiviti pertanian lain
+	Bahan dan bekas pembungkus yang digunakan
+	Bahan yang digunakan bagi pembaikan dan penyelenggaraan
+	Alat tulis dan bekalan pejabat yang digunakan
+	Air yang dibeli
+	Tenaga elektrik yang dibeli
+	Bahan pembakar, pelincir dan gas yang digunakan
+	Bayaran pembaikan dan penyelenggaraan semasa yang dibuat oleh pihak lain bagi harta tetap pertubuhan ini
+	Pengangkutan barangan (pengangkutan keluar)
+	Perbelanjaan perjalanan
+	Bayaran perakaunan, kesetiausahaan dan audit
+	Perbelanjaan pengiklanan dan promosi
+	Bayaran guaman
+	Bayaran perkhidmatan profesional lain
+	Bayaran pengurusan
+	Komisen dan bayaran agensi

+	Bayaran telekomunikasi
+	Bayaran pos (termasuk perkhidmatan kurier)
+	Caj bank
+	Premium insurans dibayar ke atas bangunan, jentera, alat pengangkutan dan barangan
+	Bayaran bagi perkhidmatan keselamatan
+	Bayaran pemprosesan data dan lain-lain perkhidmatan yang berkaitan dengan teknologi maklumat
+	Bayaran sewa (tidak termasuk bagi sewa untuk penggunaan tanah)
+	Perbelanjaan ke atas agro pelancongan
+	Bayaran royalti: Organisasi bukan kerajaan/ tajaan korporat
+	Cukai Barang dan Perkhidmatan pada pembelian bersih yang tidak boleh dituntut sebagai cukai input
+	Bayaran kepada pengarah tidak bekerja kerana kehadiran mereka dalam mesyuarat Lembaga Pengarah
+	Perbelanjaan lain: Input
+	Nilai pakaian percuma yang disediakan
+	Kos latihan kepada pekerja

12.2 Nilai input perantaraan Pembuatan ditakrifkan dengan memasukkan unsur berikut:

Nilai bahan dan bekalan yang digunakan

+	Kos kerja perindustrian (memproses) yang dilakukan oleh orang lain
+	Tenaga elektrik dan air yang dibeli
+	Nilai bahan pembakar, pelincir dan gas yang digunakan
+	Kos bahan yang digunakan bagi pembaikan dan penyelenggaraan harta tetap (termasuk pembayaran kepada pihak lain ke atas kerja ini)
+	Pembayaran terhadap perkhidmatan bukan perindustrian seperti tol, feri, pandu arah kapal, penundaan kapal serta fi dan caj pelabuhan (termasuk bayaran bagi pengangkutan keluar barangan, perjalanan, pengurusan, bayaran perundangan, teknologi maklumat, pengiklanan, bank, pos, telekomunikasi, dll)
+	Semua kos input lain (termasuk kos latihan dan nilai pakaian percuma yang disediakan kepada pekerja)

12.3 Nilai input perantaraan Perkhidmatan ditakrifkan dengan memasukkan unsur berikut:

Nilai bahan dan bekalan yang digunakan

+	Premium insurans
+	Royalti dan bayaran paten
+	Caj bank
+	Pembelian elektrik dan air
+	Nilai bahan pembakar, pelincir dan gas yang digunakan

+	Perbelanjaan penyelidikan dan pembangunan
+	Perbelanjaan pematuhan alam sekitar
+	Perbelanjaan operasi lain

13. NILAI DITAMBAH

Nilai ditambah adalah perbezaan di antara nilai output kasar dengan nilai input perantaraan. Ini hampir menyamai dengan keuntungan perniagaan, gaji dan upah, susut nilai dan cukai tidak langsung; campur faedah yang dibayar dan tolak faedah yang diterima.

14. BILANGAN PEKERJA

Statistik tenaga buruh menggunakan pelbagai istilah untuk menerangkan pasaran buruh, bergantung kepada definisi, skop dan liputan statistik yang diterbitkan.

Istilah bilangan penduduk bekerja di dalam statistik yang diterbitkan oleh DOSM melalui Survei Tenaga Buruh (STB) merujuk kepada bilangan penduduk yang berumur antara 15 hingga 64 tahun yang bekerja sekurang-kurangnya sejam semasa minggu rujukan untuk mendapatkan upah, keuntungan atau keuntungan keluarga (sebagai majikan, pekerja, bekerja sendiri atau pekerja keluarga tanpa gaji).

Manakala statistik bilangan Jawatan Diisi di dalam Statistik Guna Tenaga pula merujuk kepada bilangan pekerja yang bekerja pada akhir setiap bulan, termasuk pekerja sepenuh masa dan pekerja separuh masa; pekerja tetap, sementara atau bermusim; pekerja bergaji bulanan dan pekerja yang dibayar gaji berdasarkan jam bekerja; pekerja yang sedang bercuti jangka pendek seperti cuti sakit atau cuti rehat; dan pekerja yang baru diambil bagi mengisi kekosongan pada suku tahun berkenaan. Statistik ini tidak meliputi pemilik perseorangan dan rakan niaga; pekerja keluarga tanpa gaji; pekerja yang terlibat dalam mogok sepanjang bulan berkenaan; pekerja yang bercuti tanpa gaji sepanjang bulan berkenaan; dan pekerja yang dibekalkan oleh agensi lain seperti subkontraktor dan perunding.

Sementara itu, bilangan pekerja formal di dalam Statistik Upah Pekerja Suku Tahunan pula merujuk kepada bilangan individu yang bekerja di bawah kontrak perkhidmatan atau latihan perintisan bermajikan dan menerima ganjaran untuk kerja yang diselesaikan. Walau bagaimanapun, pekerja formal tidak merangkumi individu di bawah pekerjaan bukan standard, termasuk individu bekerja sendiri, pekerja gig, pekerja akaun sendiri, pekerja keluarga tanpa gaji, dan sebagainya.

Bagi penerbitan Banci Ekonomi 2023, bilangan pekerja merujuk kepada bilangan orang yang bekerja untuk pertubuhan yang dibanci pada bulan Disember atau pada tempoh pembayaran gaji terakhir tahun rujukan.

14.1 Pemilik yang bekerja dan pekerja berkeluarga tidak bergaji

Bilangan pekerja merujuk kepada bilangan orang yang bekerja pada bulan Disember atau pada tempoh pembayaran gaji terakhir bagi tahun rujukan. Bilangan orang yang bekerja dikategorikan seperti berikut:

i. Pemilik yang bekerja dan rakan niaga yang aktif.

Kategori ini merujuk kepada semua pemilik perseorangan dan rakan niaga, sambilan atau sepenuh masa, yang bekerja dengan aktif dalam sesebuah pertubuhan itu. Justeru, ia tidak termasuk rakan niaga yang tidak aktif; dan

ii. Pekerja keluarga tidak bergaji

Kategori ini meliputi semua ahli isi rumah kepada pemilik pertubuhan yang melaksanakan kerja tertentu (sepenuh masa atau sambilan) dan bekerja sekurang-kurangnya satu pertiga daripada waktu bekerja biasa yang diamalkan oleh pertubuhan berkenaan tanpa mendapat bayaran secara tetap, sama ada dalam bentuk wang tunai atau harta benda bagi kerja yang dilakukan. Biasanya pekerja berkenaan mendapat makanan, tempat tinggal dan bantuan lain sebagai sebahagian daripada ahli isi rumah pemilik tersebut dan terus mendapatnya sama ada ia bekerja atau tidak dalam pertubuhan itu.

14.2 Pekerja bergaji (sepenuh masa)

Merujuk kepada semua pekerja bergaji (sepenuh masa) yang bekerja sekurang-kurangnya enam jam sehari dan/ atau 20 hari sebulan. Semua pekerja ini harus dikelaskan mengikuti Piawaian Pengkelasan Pekerjaan Malaysia (MASCO) 2020 seperti berikut:

i. Pengurus, profesional dan penyelidik meliputi:**a. Pengurus**

Merujuk kepada mereka yang menggubal, menganalisa, merumus, mengarah dan memberi nasihat tentang dasar kerajaan dan membuat, meminda dan memansuhkan undang-undang, kaedah dan peraturan awam, dan mewakili serta bertindak bagi pihak kerajaan dan memantau pentafsiran dan pelaksanaan dasar dan undang-undang kerajaan atau

menjalankan tugas yang seumpamanya bagi pihak pertubuhan berkepentingan khas atau mengatur, memimpin, mengawal dan menyelaraskan dasar dan aktiviti perusahaan, organisasi, jabatan atau seksyen dalamnya; dan

b. Profesional

Merujuk kepada mereka yang bertanggung jawab untuk meningkatkan ilmu pengetahuan sedia ada, mengaplikasikan konsep dan teori saintifik atau artistik, mengajar tentang perkara

tersebut dengan cara bersistematik atau terlibat dalam apa-apa gabungan tiga aktiviti di atas.

ii. **Juruteknik dan profesional bersekutu**

Merujuk kepada mereka yang melakukan tugas teknikal dan tugas yang berkaitan dengan penyelidikan dan pengaplikasian konsep sains atau seni dan kaedah operasi dan peraturan kerajaan atau perniagaan.

iii. **Perkeranian, pekerja perkhidmatan & jualan, kemahiran khas, operator mesin & loji dan pekerjaan yang berkaitan:**

a. **Pekerja sokongan perkeranian**

Merujuk kepada mereka yang merekod, mengurus, menyimpan dan mendapatkan maklumat yang berkaitan dan menjalankan tugas-tugas perkeranian berhubung dengan operasi pentadbiran, pengendalian wang, urusan perjalanan, permintaan maklumat dan janji temu;

b. **Pekerja perkhidmatan dan jualan**

Merujuk kepada mereka yang menyediakan perkhidmatan peribadi berkaitan dengan perjalanan, pengemasan, katering, penjagaan diri atau perlindungan dari kebakaran dan undang-undang yang berkaitan atau menunjuk cara dan menjual barangan di kedai borong atau runcit dan pertubuhan seumpamanya termasuk di gerai dan pasar;

c. **Pekerja mahir pertanian, perhutanan, penternakan dan perikanan**

Merujuk kepada mereka yang menanam dan menuai tanaman lading atau pokok dan pokok renek dan mengumpulkan buah-buahan, herba dan tanaman liar; menternak, menjaga atau memburu haiwan dan mengeluarkan pelbagai produk ternakan; menanam, memulihara dan mendapatkan hasil hutan; membiak baka atau menangkap ikan; dan memelihara atau mengumpulkan pelbagai hidupan akuatik lain;

d. **Pekerja kemahiran dan pekerja pertukangan yang berkaitan**

Merujuk kepada mereka yang mengaplikasikan pengetahuan dan kemahiran khusus dalam bidang perlombongan dan pembinaan, penempatan logam dan mendirikan struktur logam; membuat, melaraskan, menyelenggara dan membaik pulih jentera, kelengkapan atau peralatan; menjalankan kerja pencetakan; dan mengeluarkan atau memproses barang makanan, tekstil atau kayu, logam dan barangan lain termasuk barang kraftangan; dan

e. **Operator mesin & loji, dan pemasang**

Merujuk kepada mereka yang mengendalikan dan mengawasi jentera dan kelengkapan perindustrian dan pertanian; memandu dan mengendalikan kereta api, kenderaan bermotor, jentera dan

kelengkapan bergerak; atau memasang bahagian komponen produk mengikut spesifikasi dan prosedur yang ketat.

iv. **Pekerja asas**

Merujuk kepada mereka yang menjalankan tugas yang mudah, rutin dan tidak sistematik yang biasanya memerlukan penggunaan perkakas tangan atau dengan sokongan mesin yang mudah dan memerlukan tenaga fizikal yang banyak.

14.3 **Pekerja bergaji (sambilan)**

Merujuk kepada semua pekerja bergaji (sambilan) yang bekerja kurang daripada enam jam sehari dan/ atau kurang daripada 20 hari sebulan.

15. NILAI HARTA TETAP

Harta tetap meliputi semua barangan, baharu atau terpakai, ketara atau tidak ketara yang mempunyai hayat produktif lebih daripada setahun. Ini termasuk tanah, bangunan dan struktur, alat pengangkutan, komputer dan peralatan periferal, perisian komputer, peralatan mesin dan lain-lain, serta perabot dan pemasangan lain. Aset lain juga merangkumi aset biologi iaitu pokok/ tanaman (kecuali pokok pembalakan yang bertujuan untuk ditebang), ternakan dan akuakultur perikanan yang dapat menghasilkan produk secara berulang dan mempunyai jangka hayat melebihi satu tahun.

Nilai harta tetap awal dan akhir tahun 2022 berasaskan nilai buku bersih. Pindaan pembelian dan pembaikan besar atau perbelanjaan modal pada tahun tersebut dinilai pada kos sebenar yang ditanggung. Nilai aset yang dijual sepanjang tahun merujuk kepada nilai sebenar.

16. PEMBUNDARAN

Hasil tambah bagi angka komponen mungkin berbeza dengan sub-jumlah atau jumlah besar disebabkan oleh pembundaran.

17. NEGERI SUPRA

Berdasarkan *System of National Accounts* (SNA) 2008, kategori unit institusi berdasarkan kepentingan ekonomi dan kedudukan geografi seperti berikut; (1) kebanyakan aktiviti adalah di dalam lingkungan satu wilayah; (2) unit pelbagai wilayah dengan pusat kepentingannya di beberapa wilayah tetapi bukan seluruh negara; dan (3) unit yang beroperasi pada peringkat nasional, iaitu pusat kepentingannya tidak boleh dikaitkan dengan kedudukan geografi (negeri Supra). Negeri Supra pada peringkat negeri adalah bersamaan dengan organisasi luar wilayah pada peringkat nasional.

Di Malaysia, negeri Supra merangkumi aktiviti pengeluaran yang melangkaui pusat kepentingan ekonomi utama bagi mana-mana negeri.

18. PERUSAHAAN MIKRO, KECIL DAN SEDERHANA

Definisi Perusahaan Mikro, Kecil dan Sederhana (PMKS) yang digunakan adalah berdasarkan definisi baru yang berkuatkuasa pada 1 Januari, 2014:

Sektor	Saiz	Hasil tahunan	Bilangan pekerja sepenuh masa
Pembuatan	Mikro	Kurang daripada RM300,00	Kurang daripada 5 pekerja
	Kecil	Antara RM300,000 hingga kurang daripada RM15 juta	Dari 5 hingga kurang daripada 75 pekerja
	Sederhana	Antara RM15 juta hingga tidak melebihi RM50 juta	Dari 75 hingga tidak melebihi 200 pekerja
Pertanian, Perlombongan & pengkuarian, Pembinaan dan Perkhidmatan	Mikro	Kurang daripada RM300,000	Kurang daripada 5 pekerja
	Kecil	Antara RM300,000 hingga kurang daripada RM3 juta	Dari 5 hingga kurang daripada 30 pekerja
	Sederhana	Antara RM3 juta hingga tidak melebihi RM20 juta	Dari 30 hingga tidak melebihi 75 pekerja

Sumber: Garis Pandus bagi Definisi Baharu PMKS, SME Corp. Malaysia, Oktober 2013

19. KADAR PERTUMBUHAN TAHUNAN DIKOMPAN (CAGR)

Kadar pertumbuhan tahunan dikompaun (r) adalah berdasarkan formula berikut:

$$y_t = y_0 (1+r)^t$$

di mana r,

$$r = \left[e^{\frac{1}{t} \ln\left(\frac{y_t}{y_0}\right)} - 1 \right] \times 100$$

di mana,

y_t	=	Nilai pada tahun semasa
y_0	=	Nilai pada tahun sebelum
t	=	Bilangan tahun, $y_t - y_0$
r	=	Kadar pertumbuhan tahunan

20. SIMBOL DAN SINGKATAN

-	:	tiada
0	:	nilai bundaran kurang daripada skala yang ditetapkan
&	:	dan
%	:	peratus
dll.	:	dan lain-lain
e.g	:	contoh
CAGR	:	kadar pertumbuhan tahunan dikompaun
RM	:	Ringgit Malaysia
t.t.t.l	:	tidak terkelas di tempat lain
Ver.	:	versi
W.P.	:	Wilayah Persekutuan
PMKS	:	Perusahaan Mikro, Kecil dan Sederhana

21. PENYUSUNAN PERDAGANGAN LUAR NEGERI

21.1 Objektif

Objektif utama penyusunan Perangkaan Perdagangan Luar Negeri ialah untuk membekalkan maklumat tentang prestasi perdagangan Malaysia berbanding dengan negara-negara lain di dunia dari segi volum dan nilai barangan dagangan. Justeru itu, perangkaan perdagangan menjadi alat bagi membantu kerajaan dalam menggubal dasar dan memantau prestasi ekonomi serta juga untuk perancangan pembangunan negara. Maklumat tersebut boleh juga digunakan oleh pihak swasta serta orang perseorangan bagi tujuan tertentu seperti membuat unjuran dan analisis ekonomi.

21.2 Bidang dan Liputan

21.2.1 Malaysia menggunakan sistem perdagangan umum dalam penyusunan Perangkaan Perdagangan Luar Negeri. Di bawah sistem ini, sempadan negara digunakan sebagai sempadan perangkaan. Semua barang yang dibawa masuk atau keluar dari negara direkodkan, sama ada barangan itu tertakluk kepada kelulusan tertentu atau pun tidak. Barangan yang dibawa masuk atau keluar dari gudang-gudang simpanan kastam, Zon Bebas direkodkan di dalam perangkaan ini.

21.2.2 Butir-butir tentang kapal dan kapal terbang dagangan dan persendirian turut diambilkira jika ianya diimport atau dieksport sebagai barang yang dibeli, dijual atau disewa (kewangan) tidak kira sama ada ianya tiba atau berlepas dengan kuasanya sendiri.

21.3 Sumber Data

- 21.3.1 Pengikraran import dan eksport (*hard/ soft copy*) yang diluluskan oleh Jabatan Kastam Diraja Malaysia (JKDM) dan Pihak Berkuasa Zon Bebas.
- 21.3.2 Keterangan mengenai pengiriman bungkusan pos/ *courier* yang dibekalkan oleh Pos Malaysia Berhad.
- 21.3.3 Penyata dan pengikraran eksport mengenai *bunkers* dan *stores* yang dibekalkan kepada kapal laut dan kapal terbang yang dikeluarkan/ diluluskan oleh JKDM, Penerbangan Malaysia Berhad (MAB) dan syarikat-syarikat petroleum.
- 21.3.4 Penyata penjualan barangan yang dibekalkan oleh pengusaha-pengusaha kedai bebas cukai.
- 21.3.5 Penyata jualan dan belian elektrik yang dikeluarkan oleh syarikat pengeluar tenaga.

21.4 Konsep dan Definisi

- 21.4.1 Berkuatkuasa dari bulan rujukan **Januari 2012**, konsep dan definisi yang digunakan untuk menyusun perangkaan ini berdasarkan ***International Merchandise Trade Statistics: Concepts and Definitions*** 2010 (IMTS 2010) yang dikeluarkan oleh Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu.
- 21.4.2 **Import**
Sesuatu barang dianggap sebagai import apabila ianya dibawa masuk ke dalam negara, sama ada terus ataupun disimpan di gudang-gudang yang dikawal tanpa mengira sama ada barang tersebut adalah untuk kegunaan sendiri, diproses, digunakan dalam perkilangan ataupun untuk dieksport semula ke negara lain.
- 21.4.3 **Eksport**
Sesuatu barang (keluaran atau buatan tempatan atau diimport untuk dieksport semula) dianggap sebagai eksport apabila ianya dibawa keluar dari negara.
- 21.4.4 **Eksport Domestik**
Sesuatu barang (keluaran atau buatan tempatan) dianggap sebagai eksport domestik apabila ianya dibawa keluar dari negara.
- 21.4.5 **Eksport Semula**
Sesuatu barang dianggap sebagai eksport semula apabila ianya dibawa keluar dari negara dalam keadaan seperti mana ianya diimport tanpa mengalami sebarang perubahan rupa.

Proses membungkus semula, menyisih atau menggred tidak dikira sebagai satu proses perubahan rupa.

21.4.6 Imbangan Perdagangan

Imbangan perdagangan ialah perbezaan antara nilai eksport dan import. Apabila eksport melebihi import lebih direkodkan manakala defisit pula dicatatkan apabila import melebihi eksport.

21.5 Asas Penilaian

- 21.5.1 Perjanjian WTO ke atas Penilaian digunakan sebagai asas penilaian untuk semua transaksi barangan.
- 21.5.2 **Nilai** ditunjukkan dalam **juta** Ringgit Malaysia kecuali data yang terdapat dalam Jadual berkenaan Eksport dan Import Barangan Utama dan Terpilih.
- 21.5.3 **Import** dinilai mengikut **c.i.f. (cost, insurance and freight - kos, insuran dan tambang)**, iaitu nilai barangan di pasaran di sempadan perangkaan/ kastam negara pengimport termasuk semua perbelanjaan insuran dan tambang semasa dalam perjalanan tetapi kos pemunggahan dari alat pengangkutan tidak diambil kira **kecuali** kos tersebut ditanggung sendiri oleh pengangkut.
- 21.5.4 **Eksport** dinilai mengikut **f.o.b. (free on board)**, iaitu nilai barangan di pasaran di sempadan perangkaan/ kastam negara pengeksport termasuk semua perbelanjaan pengangkutan ke sempadan tersebut, duti eksport dan duti lain yang perlu dibayar serta kos untuk memunggah barang ke atas alat pengangkutan **kecuali** kos terakhir itu ditanggung sendiri oleh pengangkut.

21.6 Klasifikasi Barang Dagangan

- 21.6.1 *Harmonised Commodity Description and Coding System 2017 (HS2017)* yang juga dikenali sebagai Perintah Duti Kastam (PDK2017) telah dilaksanakan mulai bulan rujukan April 2017 untuk memproses Perangkaan Perdagangan Luar Negeri (barangan). Klasifikasi tunggal ini menggantikan dua klasifikasi iaitu *Harmonised Commodity Description and Coding System 2012 (HS2012)* dan *ASEAN Harmonised Tariff Nomenclature 2012 (AHTN2012)* yang digunapakai daripada Januari 2013 sehingga Mac 2017. Walau bagaimanapun, bagi pengelasan mengikut *Standard International Trade Classification (S.I.T.C.)*, S.I.T.C. Rev. 4 dengan beberapa pindaan masih digunapakai.

- 21.6.2 Selepas perbincangan dan perundingan dengan Lembaga Minyak Sawit Malaysia (MPOB), pilihan kod untuk minyak kelapa sawit dan hasil keluaran berasaskan minyak kelapa sawit adalah berdasarkan minyak kelapa sawit tulen dan hasil keluaran berasaskan minyak kelapa sawit serta kod-kod yang berasaskan minyak kelapa sawit dan hasil keluaran berasaskan minyak kelapa sawit (melebihi 50%).
- 21.6.3 Pemilihan kod bagi kayu & hasil keluaran kayu telah dikemaskini berdasarkan perbincangan dengan Lembaga Perindustrian Kayu Malaysia (MTIB) pada Februari 2017.

21.7 Negara Asal dan yang Dituju

- 21.7.1 **Import** dikelaskan mengikut negara asal barangan, iaitu negara di mana barangan itu dibentuk dengan lengkap seperti mana ianya diimport masuk ke dalam negara. Bagi barangan melalui Singapura, jika maklumat negara asalnya tidak dapat ditentukan, maka import berkenaan dimasukkan di bawah nilai import dari Singapura, iaitu di bawah kategori yang sama seperti barangan yang dibuat di Singapura.
- 21.7.2 **Import barangan terpakai** adalah dianggap berasal dari negara yang menghantarnya jikalau negara asalnya tidak dapat ditentukan.
- 21.7.3 **Eksport** dikelaskan mengikut negara yang dituju, iaitu negara di mana barangan itu dijangka akan digunakan; berdasarkan sejauh mana maklumat ini dapat ditentukan pada masa ianya dieksport. Bagi barangan yang dihantar dengan *optional bill of lading*, negara di mana pelabuhan pertama diketahui akan dikira sebagai negara yang dituju. Bagi barangan yang dieksport melalui Singapura, jika maklumat mengenai negara yang ditujunya tidak dapat ditentukan, maka eksport berkenaan adalah dimasukkan di bawah nilai eksport ke Singapura, iaitu di bawah kategori yang sama seperti barangan yang digunakan di Singapura.
- 21.7.4 **Bagi bunkers dan stores yang dibekalkan kepada kapal dan kapal terbang**, negara yang dituju ditentukan mengikut negara di mana operator kapal atau kapal terbang tersebut menetap.

22. STATISTIK HALAL

22.1 Konsep

Terma statistik halal di dalam laporan ini merujuk kepada pertubuhan yang berstatus halal dan mempunyai produk halal yang diiktiraf oleh Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM).

Penyusunan statistik halal adalah padanan dari Banci Ekonomi 2023 (tahun rujukan 2022) dan 2015 serta pengkalan data perdagangan luar negeri (sumber: Sistem Maklumat Kastam) dengan rangka pertubuhan berstatus halal yang diperolehi dari JAKIM berdasarkan nama dan kod pendaftaran pertubuhan.

22.2 Definisi

Halal berasal daripada kalimah Arab iaitu halla, yahillu, hillan, wahalalan yang bermaksud “dibenarkan” atau “dibolehkan” oleh Hukum Syarak, selaras dengan takrif yang digariskan dalam Perintah Perihal Dagangan (Takrif Halal) 2011 dan Perintah Perihal Dagangan (Takrif Halal) (Pindaan) 2012. Takrif ini merangkumi makanan, barangan atau perkhidmatan yang boleh digunakan atau dimanfaatkan oleh umat Islam tanpa ragu-ragu dari segi hukum.

Sijil Pengesahan Halal merupakan dokumen rasmi yang mengesahkan status halal bagi sesuatu produk atau perkhidmatan, dikeluarkan oleh pihak berkuasa yang berwibawa melalui Skim Pensijilan Halal Malaysia atau badan-badan pensijilan halal luar negara yang diiktiraf dan diperakui oleh JAKIM.

Statistik halal merujuk kepada data kuantitatif dan kualitatif berkaitan sektor halal yang meliputi aspek pengeluaran, eksport, import dan penggunaan produk serta perkhidmatan halal. Statistik ini juga mencerminkan bilangan entiti yang memperoleh pensijilan halal, kadar pertumbuhan pasaran halal dan sumbangannya terhadap ekonomi negara (**Rajah 1**).

22.3 Skim Pensijilan

22.3.1 Pensijilan Halal Malaysia terbuka kepada permohonan bagi skim-skim yang berikut:

- i. Produk makanan dan minuman;
- ii. Produk kosmetik;
- iii. Produk farmaseutikal;
- iv. Premis makanan;
- v. Produk barang gunaam;
- vi. Perkhidmatan logistik;
- vii. Rumah sembelihan;
- viii. Pengilangan kontrak/ OEM; dan
- ix. Produk peranti perubatan.

22.3.2 Perbezaan antara skim pensijilan oleh JAKIM dan promoted sector oleh HDC.

Bil.	Skim Pensijilan	JAKIM	HDC
1.	Produk Makanan & Minuman	✓	✓
2.	Produk Kosmetik	✓	✓
3.	Produk Farmaseutikal	✓	✓
4.	Produk Peranti Perubatan.	✓	✓
5.	Produk Barang Gunaan	✓	✓
6.	Perkhidmatan Logistik	✓	✓
7.	Rumah Sembelihan	✓	
8.	Pengilangan Kontrak/ OEM	✓	
9.	Premis Makanan	✓	
10.	Fesyen Sederhana	✓	
11.	Pelancongan Perubatan	✓	
12.	Hospitaliti Mesra Muslim		✓
13.	Kewangan Islam		✓

22.4 Syarat dan Kriteria Permohonan

Setiap permohonan hendaklah memenuhi syarat dan kriteria yang berikut:

22.4.1 Memiliki Perakuan Pendaftaran Perniagaan yang masih sah dan pada Suruhanjaya Syarikat Malaysia atau Perakuan Pendaftaran Koperasi di bawah Suruhanjaya Koperasi Malaysia atau Dokumen Penubuhan di bawah Akta Parlimen atau Kementerian masing-masing dan lain-lain agensi Kerajaan (yang mana berkaitan).

22.4.2 Memiliki lesen atau kelulusan daripada PBT atau surat pengesahan atau surat sokongan yang masih sah daripada mana-mana agensi Kerajaan.

- 22.4.3 Memiliki Perakuan Pendaftaran Premis Makanan yang masih sah daripada BKKM (jika berkaitan).
- 22.4.4 Memiliki Skim Pensijilan Veterinar atau surat perakuan atau surat sokongan yang masih sah daripada JPV (jika berkaitan);
- 22.4.5 Memiliki Lesen Pengilang yang masih sah daripada NPRA (jika berkaitan);
- 22.4.6 Memiliki Lesen Establismen yang masih sah daripada MDA (jika berkaitan);
- 22.4.7 Beroperasi sepenuhnya sekurang-kurang tiga (3) bulan sebelum membuat permohonan SPHM bagi permohonan baharu;
- 22.4.8 Beroperasi sepenuhnya sekurang-kurangnya satu (1) bulan di premis baharu bagi syarikat yang berpindah lokasi;
- 22.4.9 Mengeluar dan/ atau mengendalikan produk halal sahaja termasuklah produk dagangan (trading product) serta mematuhi piawaian halal yang ditetapkan;
- 22.4.10 Membuat permohonan SPHM ke atas semua jenis produk atau menu yang masih dihasilkan di premis berkenaan;
- 22.4.11 Mengemukakan sijil halal yang diiktiraf dan masih sah laku bagi permohonan pembungkusan semula produk; atau mengemukakan dokumen sokongan yang jelas menyatakan sumber bahan (bagi bahan semula jadi sahaja), dan
- 22.4.12 Nama syarikat, produk, menu, ramuan dan jenama produk yang dimohon hendaklah tidak menggunakan pernyataan halal atau sebarang representasi atau diperihalkan dengan cara lain untuk menunjukkan ia boleh digunakan oleh orang Islam.

22.5 Tidak Layak Memohon

Mana-mana permohonan yang berikut adalah TIDAK LAYAK:

- 22.5.1 Produk dan menu yang tidak halal;
- 22.5.2 Syarikat yang mengeluarkan dan/ atau mengedar produk halal dan tidak halal (termasuklah perkhidmatan penghantaran makanan);
- 22.5.3 Penggunaan jenama yang sama bagi produk atau perkhidmatan halal dan tidak halal (tertakluk kepada pemakaian di Malaysia);

- 22.5.4 Produk atau perkhidmatan yang tidak memiliki standard atau garis panduan untuk dijadikan rujukan;
- 22.5.5 Produk atau premis makanan yang memberi implikasi negatif terhadap agama dan sosial seperti dadah, shisha, rokok, pewarna rambut, pewarna kuku, pusat karaoke, pusat hiburan dan lain-lain;
- 22.5.6 Produk semulajadi yang tidak diproses, tidak diubahsuai serta tiada pembungkusan dan pelabelan digunakan seperti ikan segar, sayur- sayuran segar, telur segar dan seumpama dengannya;
- 22.5.7 Penggunaan nama syarikat, produk, menu dan jenama yang merujuk kepada produk tidak halal atau sinonim atau menyerupai dengan produk tidak halal atau apa-apa istilah mengelirukan seperti ham, bak kut teh, bacon, beer, rum, hot dog, char siew dan seumpama dengannya;
- 22.5.8 Produk siap dalam dan luar negara yang dilabel semula tanpa menjalani sebarang proses di Malaysia;
- 22.5.9 Premis makanan yang menyediakan menu yang tidak halal;
- 22.5.10 Produk di peringkat awal penyelidikan dan pembangunan (R&D) yang masih belum sedia dikomersialkan;
- 22.5.11 Produk, menu dan perkhidmatan yang boleh membawa kepada penyelewengan akidah, perkara khurafat dan penipuan;
- 22.5.12 Hotel yang mempunyai dapur yang menyediakan atau menyajikan menu berasaskan babi; dan
- 22.5.13 Produk yang tiada keperluan untuk dipersijilkan halal dan/ atau boleh menimbulkan kekeliruan sekiranya dipersijilkan halal seperti baja, kertas, simen, jubin, racun serangga, permaidani dan lain-lain.

22.6 Keperluan Umum Persijilan

Syarikat dan/ atau pemohon SPHM hendaklah mematuhi keperluan umum dalam Pensijilan Halal Malaysia (Domestik) yang berikut:

22.6.1 Bahan Mentah

- i. Setiap bahan mentah hendaklah dipastikan halal, selamat dan tidak tercemar;

- ii. Bahan mentah yang bersumberkan haiwan dan/ atau berasaskan hasil haiwan hendaklah dipersijilkan halal yang masih sah daripada pihak berkuasa berwajib atau badan pensijilan halal yang diiktiraf;
- iii. Bahan mentah yang bersumberkan haiwan dan/ atau berasaskan hasil haiwan yang diimport (seperti daging lembu, daging ayam, gelatin dan lain-lain) hendaklah diperolehi daripada rumah sembelihan atau loji pemprosesan yang diluluskan JPV;
- iv. Bahan mentah yang tidak dipersijilkan halal atau dipersijilkan halal oleh badan pensijilan yang tidak diiktiraf JAKIM hendaklah mempunyai dokumen sokongan yang lengkap (mengandungi komposisi bahan, carta alir dan sumber bahan mentah);
- v. Setiap bahan mentah hendaklah dapat dikenal pasti pengeluar asal bahan mentah tersebut;
- vi. Bahan mentah yang telah menjalani proses tambahan (seperti pemotongan, pra campuran, pembungkusan semula) oleh pihak ketiga termasuklah pembekal atau perantara hendaklah memiliki pensijilan halal yang sah;
- vii. Semua bahan mentah hendaklah diisytiharkan dalam borang permohonan MYeHALAL secara terperinci sama seperti label pada bahan mentah tersebut;
- viii. Bahan mentah hendaklah mempunyai label yang jelas, terang, boleh difahami serta tertera nama dan pengeluar bahan mentah;
- ix. Bahan mentah yang digunakan hendaklah mematuhi keperluan perundangan dan peraturan yang berkuat kuasa; dan
- x. Laporan analisis bagi penentuan kualiti air hendaklah dikemukakan sekiranya sumber air diperolehi selain daripada Jabatan Bekalan Air (jika berkaitan).

22.6.2 Pemprosesan

- i. Segala aktiviti berkaitan penyediaan dan pemprosesan bahan mentah, produk, menu atau perkhidmatan hendaklah memenuhi keperluan Hukum Syarak, perundangan dan peraturan yang berkuat kuasa;
- ii. Kawasan pemprosesan hendaklah bebas daripada sebarang bahan mentah atau produk tidak halal atau diragui status halal;

- iii. Kawasan pemprosesan hendaklah tidak digunakan untuk tujuan lain selain daripada pemprosesan dan pengendalian produk yang dipersijilkan halal melainkan mekanisme kawalan halal dilaksanakan;
- iv. Kawasan pemprosesan hendaklah bebas daripada sebarang aktiviti penghasilan produk untuk tujuan keagamaan yang memberi implikasi negatif kepada Pensijilan Halal Malaysia seperti penghasilan minyak sembahyang;
- v. Pemprosesan dan pengendalian hendaklah memenuhi keperluan amalan kebersihan yang baik seperti GHP dan/ atau amalan pengilangan yang baik seperti GMP;
- vi. Kawasan pemprosesan hendaklah berada dalam keadaan bersih dan teratur pada setiap masa; dan
- vii. Bahan kimia beracun atau berbahaya, bahan pencuci, peralatan dan barangan yang tidak berkaitan hendaklah tidak diletak atau disimpan bersama bahan mentah dan produk di kawasan pemprosesan tanpa kawalan.

22.6.3 Pembungkusan, Pelabelan dan Pengiklanan

- i. Bahan pembungkusan dan pelabelan hendaklah dipastikan halal, tidak mencemarkan produk dan selamat untuk kegunaan manusia;
- ii. Pembungkusan, pelabelan dan pengiklanan hendaklah tidak melanggar prinsip-prinsip Hukum Syarak, tidak menonjolkan unsur-unsur tidak sopan yang bertentangan moral dan memberi implikasi negatif kepada Pensijilan Halal Malaysia;
- iii. Pelabelan serta pengiklanan produk dan perkhidmatan hendaklah tidak menggunakan pernyataan, lambang, istilah atau nama yang berunsurkan keagamaan dan ketuhanan seperti nama-nama Allah, makanan sunnah, dewa dan seumpamanya;
- iv. Sebarang bentuk rajah atau ilustrasi haiwan yang dikategorikan sebagai **najis mughallazah**, berunsurkan keagamaan dan memberi implikasi negatif kepada Pensijilan Halal Malaysia hendaklah tidak digunakan,
- v. Pelabelan produk hendaklah sama sepertimana nama produk yang diisytiharkan dalam borang permohonan MYeHALAL;

- vi. Label pembungkusan hendaklah dicetak dengan terang dan jelas serta tidak mudah dipadamkan;
- vii. Sebarang tuntutan pada label produk hendaklah mematuhi perundangan dan peraturan yang dikuatkuasakan oleh pihak berkuasa yang berkaitan;
- viii. Pembungkusan, pelabelan dan pengiklanan hendaklah mematuhi piawaian, perundangan dan peraturan yang dikuatkuasakan oleh pihak berkuasa yang berkaitan;
- ix. Pelabelan produk yang diproses dan dibungkus dalam negara hendaklah menggunakan Bahasa Melayu dan boleh termasuk terjemahannya dalam mana-mana bahasa lain; dan
- x. Maklumat-maklumat yang berikut hendaklah dipamerkan pada label produk:
 - a. Nama produk,
 - b. Nama dan alamat pemegang SPHM, dan
 - c. Logo Halal Malaysia berserta nombor MS dan nombor rujukan fail (10 angka terakhir)

Contoh:

MS 1500
1 059-02/2008